

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและการมีส่วนร่วมตัดสินใจซื้อในครอบครัวของเด็กวัยรุ่น เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือเด็กวัยรุ่น อายุ 13-18 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งในปี พ.ศ. 2543 มีจำนวน 562,526 คน (ที่มา :ข้อมูลสถิติประชากร พ.ศ. 2543 กระทรวงมหาดไทย)

กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้การคำนวณจากสูตร โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นไว้ที่ 95% และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่น้อยกว่า 5% ตามสูตรของ Yamane (1973, อ้างถึงในวิเชียร เกตุสิงห์, 2537) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{จากสูตร} \quad n &= \frac{N}{1+N(e)^2} \\ \text{เมื่อ} \quad n &\text{ คือ จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง} \\ N &\text{ คือ จำนวนของประชากรทั้งหมด} \\ E &\text{ คือ ความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่า} \\ \text{จะได้} \quad n &= \frac{562.526}{1+[(562,526)(0.05)^2]} \\ &= \frac{562.526}{1+1406.315} \\ &= 399.715 \end{aligned}$$

ดังนั้น จากประชากรทั้งหมด 562,526 คน จะได้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 400 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดการสุ่มตัวอย่างจากวิทยุร่นที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบจึงใช้การสุ่มตัวอย่าง แบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage sampling) ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 กำหนดเขตการจับสลาก

จากข้อมูลการแบ่งเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2542 (กองปกครอง และทะเบียน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร) ได้แบ่งเขตในกรุงเทพมหานครออกเป็น 6 กลุ่มมีจำนวน 50 เขต ประกอบด้วย กลุ่มรัตนโกสินทร์ กลุ่มบูรพา กลุ่มศรีนครินทร์ กลุ่มเจ้าพระยา กลุ่มกรุงธนใต้และกลุ่มกรุงธนเหนือ

- 1) กลุ่มรัตนโกสินทร์ มีทั้งหมด 9 เขต คือ เขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตปทุมวัน เขตสัมพันธวงศ์ เขตบางรัก เขตบางซื่อ เขตดุสิต เขตพญาไทและเขตราชเทวี
- 2) กลุ่มบูรพา มีทั้งหมด 9 เขต คือ เขตดอนเมือง เขตหลักสี่ เขตสายไหม เขตบางเขน เขตจตุจักร เขตลาดพร้าว เขตบึงกุ่ม เขตบางกะปิ เขตบึงทองหลาง
- 3) กลุ่มศรีนครินทร์ มีทั้งหมด 8 เขต คือ เขตสะพานสูง เขตมีนบุรี เขตคลองสาน เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง เขตประเวศ เขตสวนหลวง เขตคันนายาว
- 4) กลุ่มเจ้าพระยา มีทั้งหมด 9 เขต คือ เขตดินแดง เขตห้วยขวาง เขตวัฒนา เขตคลองเตย เขตบางนา เขตพระโขนง เขตสาทร เขตบางคอแหลม เขตยานนาวา
- 5) กลุ่มกรุงธนใต้ มีทั้งหมด 8 เขต คือ เขตบางขุนเทียน เขตบางบอน เขตจอมทอง เขตราษฎร์บูรณะ เขตทุ่งครุ เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตบางแค
- 6) กลุ่มกรุงธนเหนือ มีทั้งหมด 7 เขต คือ เขตบางพลัด เขตตลิ่งชัน เขตบางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่ เขตภาษีเจริญ เขตหนองแขม เขตทวีวัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลาก

เนื่องจากจำนวนเขตทั้งหมดในกรุงเทพมหานครมี 50 เขต ดังนั้นเพื่อให้แต่ละเขตมีโอกาสที่จะได้รับเลือกเป็นตัวแทนเท่าๆกัน จึงใช้วิธีจับสลากตัวแทนเขตจากแต่ละกลุ่มดังกล่าวมากลุ่มละ 1 เขต ได้ตัวแทนเขตจำนวน 6 เขต ดังรายชื่อต่อไปนี้

- 1) เขตพญาไท
- 2) เขตจตุจักร
- 3) เขตมีนบุรี
- 4) เขตห้วยขวาง

- 5) เขตธนบุรี
- 6) เขตบางกอกน้อย

ขั้นตอนที่ 3 สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เมื่อได้รายชื่อเขตทั้ง 6 เขตแล้ว ผู้วิจัยได้นำรายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัด กรมสามัญศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตนั้นๆ มาพิจารณาเพื่อทำการเจาะจงเลือกโรงเรียนซึ่งจะเป็นแหล่งรวมของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ โดยหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกโรงเรียนมีดังนี้

- 1) เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจะมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุครอบคลุมตั้งแต่ 13 – 18 ปี ตามที่ต้องการ
- 2) เจาะจงเลือกเฉพาะโรงเรียนประเภทสหศึกษาคือโรงเรียนที่มีนักเรียนทั้งชายและหญิง เพื่อการเก็บข้อมูลจะได้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 เพศ
- 3) จากนั้นพิจารณาจากจำนวนนักเรียนของโรงเรียนนั้นๆ โดยเลือกโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่หรือขนาดใหญ่พิเศษตามเกณฑ์การแบ่งขนาดโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา ที่กำหนดไว้ว่าโรงเรียนขนาดใหญ่เป็นโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500-2,499 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีจำนวนนักเรียน 2,500 คนขึ้นไป เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับสถานะทางเศรษฐกิจสังคมที่หลากหลาย

หลังจากที่พิจารณาโรงเรียนต่างๆตามหลักเกณฑ์ข้างต้น ได้คัดเลือกโรงเรียนมาจำนวน 6 โรงเรียนดังรายชื่อต่อไปนี้

โรงเรียน	เขต	จำนวนนักเรียน
โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย	เขตพญาไท	3,863
โรงเรียนหอวัง	เขตจตุจักร	4,471
โรงเรียนเศรษฐบุตรบำเพ็ญ	เขตมีนบุรี	2,748
โรงเรียนพระราชราษฎร์อุปถัมภ์	เขตห้วยขวาง	1,906
โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพলารักษ์	เขตธนบุรี	1,769
โรงเรียนชินโณรวิทยาลัย	เขตบางกอกน้อย	2,429

ขั้นตอนที่ 4 สุ่มตัวอย่างแบบกำหนดจำนวนตัวอย่าง (Quota Sampling)

เมื่อได้รายชื่อโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน แล้วจึงใช้การกำหนดจำนวนตัวอย่างจากแต่ละโรงเรียน โรงเรียนละประมาณ 70 คน ในแต่ละโรงเรียนก็ได้กำหนดการเก็บข้อมูลจากการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 6 กลุ่มชั้นเรียนตามระดับชั้นการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โดยเก็บตัวอย่างระดับชั้นละประมาณ 11 คน ทั้งนี้ก็เพื่อให้มีการกระจายตัวในแต่ละช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างอย่างเท่าเทียมกัน

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. ลักษณะของครอบครัว วัดจากลักษณะการอยู่อาศัยของครอบครัว สถานะการทำงานของพ่อแม่
2. ปริมาณการใช้สินค้าของเด็กวัยรุ่น วัดจากปริมาณการใช้สินค้าแต่ละประเภท
3. รูปแบบการสื่อสารของครอบครัว วัดจากระดับการสื่อสารที่เน้นแบบแผนของสังคม (Socio-Orientation) และระดับของการสื่อสารแบบเน้นแนวความคิด (Concept-Orientation)

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของเด็กวัยรุ่นในกระบวนการตัดสินใจซื้อของพ่อแม่

สมมุติฐานที่ 1 : ลักษณะของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเด็กวัยรุ่นในกระบวนการตัดสินใจซื้อของครอบครัว

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ลักษณะการอยู่อาศัยกับครอบครัวและสถานะการทำงานของบิดามารดา

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของเด็กวัยรุ่นในกระบวนการตัดสินใจซื้อของครอบครัว

สมมุติฐานที่ 2 : ปริมาณการใช้สินค้าของเด็กวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเด็กวัยรุ่นในกระบวนการตัดสินใจซื้อของครอบครัว

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปริมาณการใช้สินค้าของเด็กวัยรุ่น

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของเด็กวัยรุ่นในกระบวนการตัดสินใจซื้อของครอบครัว

สมมุติฐานที่ 3 : รูปแบบการสื่อสารของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเด็กวัยรุ่น
ในกระบวนการตัดสินใจซื้อของครอบครัว

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการสื่อสารของครอบครัว

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของเด็กวัยรุ่นในกระบวนการตัดสินใจซื้อของครอบครัว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ชนิดปลายเปิด (Close-ended Questionnaire) โดยแบ่งโครงสร้างคำถามออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

- ส่วนที่ 1   คำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ลำดับการเกิด จำนวนพี่น้อง รายรับของผู้ตอบ และคำถามเกี่ยวกับลักษณะของครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ การอยู่อาศัยของครอบครัว สถานภาพการสมรสของพ่อแม่ อาชีพของพ่อแม่ รายได้ของครอบครัว
- ส่วนที่ 2   คำถามเกี่ยวกับปริมาณการใช้สินค้าและบริการที่ใช้ในครอบครัวของวัยรุ่นโดยใช้มาตรวัดแบบ Likert scale
- ส่วนที่ 3   คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเด็กวัยรุ่นต่อการตัดสินใจซื้อของครอบครัว ประกอบด้วยคำถามที่วัดการมีส่วนร่วมของเด็กวัยรุ่นในกระบวนการตัดสินใจซื้อชั้นตระหนักถึงปัญหา ชั้นการแสวงหาข่าวสาร ชั้นการประเมินทางเลือกและชั้นการซื้อ
- ส่วนที่ 4   คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารของครอบครัว ใช้มาตรวัดแบบ Likert scale ผู้วิจัยได้ดัดแปลงและพัฒนาจากข้อคำถามในงานวิจัยของ ศักดา ชำคม (2540) ซึ่งทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวของเด็กและเยาวชนไทย ประกอบด้วยแนวคำถามเกี่ยวกับวิธีการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่และวิธีการปฏิบัติต่อลูกในการดำเนินชีวิตต่างๆไป มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ในส่วนของรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวดังนี้ รูปแบบการสื่อสารตามแนวคิดของ McLeod & Chaffe ได้ค่า Cronbach's Alpha 0.92 รูปแบบการสื่อสารตามแนวคิดของ David

Kantor & William Lehr แบ่งออกเป็น การสื่อสารแบบเปิดคำนวณค่าได้ 0.92
 การสื่อสารแบบเปิดคำนวณค่าได้ 0.92 การสื่อสารแบบปล่อยคำนวณค่าได้
 0.92 และการสื่อสารตามแนวคิดของศิริพร สิริยากุลคำนวณค่าได้ 0.92

แบบสอบถามส่วนที่ 2 และ 3 เป็นการถามคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมตัดสินใจซื้อและ
 ปริมาณการใช้สินค้าต่อสินค้า 6 กลุ่มซึ่งรวบรวมจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อของ
 ครอบครัวของ Belch et al (1980) อ้างถึงใน Foxman, Tansuhaj & Ekstrom (1989) ,
 Foxman, Tansuhaj & Ekstrom (1989) และ Beatty & Talpade (1994) สินค้าดังกล่าวเป็นสินค้า
 ที่สมาชิกในครอบครัวสามารถใช้ร่วมกันได้ ได้แก่สินค้าประเภทยานพาหนะ อุปกรณ์ภายในบ้าน
 เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องใช้ส่วนตัว กิจกรรม ซึ่งสินค้าในแต่ละกลุ่มแยกออกเป็นชนิดต่างๆ และแบ่ง
 เป็นสินค้าของส่วนรวมหรือของครอบครัวและสินค้าที่วัยรุ่นมีของตนเอง เพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจคำ
 ถาม ไม่สับสน ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น รายการสินค้ามีดังต่อไปนี้

ประเภทสินค้า	สินค้าของครอบครัว	สินค้าของวัยรุ่น
ยานพาหนะ	รถยนต์	จักรยาน
	จักรยานยนต์	-
อุปกรณ์ภายในบ้าน	เฟอร์นิเจอร์	เฟอร์นิเจอร์
	โทรทัศน์	โทรทัศน์
	กล้องถ่ายรูป	กล้องถ่ายรูป
เครื่องใช้ไฟฟ้า	โทรทัศน์	โทรทัศน์
	คอมพิวเตอร์	คอมพิวเตอร์
	เครื่องเสียง /วิทยุ	เครื่องเสียง /วิทยุ
เครื่องใช้ส่วนตัว	สบู่	สบู่
	แชมพู	แชมพู
	ยาสีฟัน	ยาสีฟัน
กิจกรรม	ร้านอาหาร	-
	การเลือกสถานที่เที่ยว	-

การทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

การทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือเป็นการตรวจสอบคุณภาพของคำถาม ในด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้วนำไปทดสอบ (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงเป็นจำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้รับมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีการวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของคอนบราค (Cronbach) (วิเชียร เกตุสิงห์, 2537) มีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{(k-1)} \left\{ 1 - \frac{\sum V_i}{V_t} \right\}$$

เมื่อ	α	คือ ความน่าเชื่อถือ
	k	คือ จำนวนข้อ
	V_i	คือ ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	V_t	คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวมทุกข้อ

การทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ได้ผลดังต่อไปนี้

- ปริมาณการใช้สินค้า คำนวณได้ค่าความเชื่อมั่น = .72
- รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว คำนวณได้ค่าความเชื่อมั่น = .84
- การมีส่วนร่วมตัดสินใจซื้อของครอบครัว คำนวณได้ค่าความเชื่อมั่น = .95

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ปริมาณการใช้สินค้า

ไม่ได้ใช้เลย	1	คะแนน
ใช้น้อยกว่าคนอื่น	2	คะแนน
ใช้เท่ากับคนอื่น	3	คะแนน
ใช้มาก	4	คะแนน
ใช้มากกว่าคนอื่น	5	คะแนน

2. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

คำถามในเชิงบวกมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ไม่เคยเลย	1	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
ค่อนข้างบ่อย	4	คะแนน
บ่อย	5	คะแนน

คำถามในเชิงบวกมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ไม่เคยเลย	5	คะแนน
น้อย	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
ค่อนข้างบ่อย	2	คะแนน
บ่อย	1	คะแนน

3. การมีส่วนร่วมของเด็กวัยรุ่นในขั้นตอนของการตัดสินใจซื้อของครอบครัว

ตัวเลือกประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆต่อไปนี้

- 1) เป็นผู้ริเริ่มความคิดที่จะใช้สินค้าหรือบริการ
- 2) เป็นผู้แสวงหาข้อมูลการใช้และการซื้อสินค้าหรือบริการ
- 3) เป็นผู้เปรียบเทียบ, เลือกสินค้าหรือตราสินค้าที่จะซื้อหรือเลือกร้านค้าที่จะใช้บริการ
- 4) การมีส่วนร่วมในการซื้อหรือใช้บริการ

ผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ โดยมีคะแนนข้อละ 1 คะแนน การให้คะแนนจะ

ให้คะแนนตามจำนวนข้อที่ตอบ คะแนนมีตั้งแต่ 0 – 4 คะแนน

ไม่ตอบข้อใดเลยได้	0	คะแนน
ตอบ 1 ข้อได้	1	คะแนน
ตอบ 2 ข้อได้	2	คะแนน
ตอบ 3 ข้อได้	3	คะแนน
ตอบ 4 ข้อได้	4	คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเองทั้งหมด โดยขอความร่วมมือจากทางโรงเรียนที่สุ่มเลือกในการเข้าไปเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลใช้วิธีให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ช่วงระยะเวลาเก็บข้อมูลปลายเดือนกุมภาพันธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ตารางแสดงจำนวนและร้อยละเพื่ออธิบายข้อมูลลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่ออธิบายตัวแปรลักษณะของครอบครัว รูปแบบการสื่อสารของครอบครัว ปริมาณการใช้สินค้า การมีส่วนร่วมของเด็กวัยรุ่นในกระบวนการตัดสินใจซื้อของครอบครัว
2. การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) เพื่อวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร รูปแบบการสื่อสารของครอบครัว
3. การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรูปแบบการสื่อสารของครอบครัวกับการมีส่วนร่วมของเด็กวัยรุ่นในกระบวนการตัดสินใจซื้อของครอบครัว และตัวแปรปริมาณการใช้สินค้ากับการมีส่วนร่วมของเด็กวัยรุ่นในกระบวนการตัดสินใจซื้อของครอบครัว
4. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ((One Way Analysis of Variance) เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรลักษณะของครอบครัวกับการมีส่วนร่วมของเด็กวัยรุ่นในกระบวนการตัดสินใจซื้อของครอบครัว